

ἔκρινα, λέγει, τοῦ εἰδέναί τι, εἰμὴ Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον (α' Κορ. 6').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΔ'.

Ποῖος λέγεται ὅτι εἶναι ἀληθῆς τοῦ Χριστοῦ μαθητῆς, καὶ μιμητῆς του.

1. Ἐκεῖνος ἀληθινὰ εἶναι μαθητῆς καὶ μιμητῆς τοῦ Χριστοῦ, ὅστις δὲν ἔχει εἰς τὸν νοῦν του τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου καὶ ἐπάρσεις, τὰς ὁποίας οἱ ἄλλοι ἔχουσι· δηλαδὴ, νὰ φαίνεται μέγας εἰς τοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς νὰ εἶναι. Αὐτὸς πάσχει νὰ κρύψη καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει· διότι στοχάζεται πάντοτε ὅτι εἶναι δοῦλος ἀχρεῖτος ἔμπροσθεν εἰς τὸν Θεόν. Ἡξεύρει ὅτι ἐκεῖνος εἶναι μέγας ἔμπροσθεν εἰς τὸν Θεόν, ὅστις ταπεινώνει τὸ ἑαυτὸν του. Ἄν εἶναι καὶ ἀξίος διὰ κατιτί, δὲν τὸ λογιάζεται· διότι πάντοτε στοχάζεται τὰ ἐλαττώματά του. Ἄν κάμη καὶ εὐεργεσίαν τινός, δὲν τὴν λογιάζεται ἐδικτὴν του. Ἄν ἔχη καὶ ἀρετὴν, δὲν καυχᾶται, διότι τὴν λογιάζεται ἕνα χάρισμα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

2. Ἄν τὸν καταφρονοῦσι καὶ τὸν ὀνειδίζουσι, δὲν τὸ αἰσχύνεται· μάλιστα τὸ λογιάζεται εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον, διότι μιμεῖται τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὅστις τόσον μέγας, δι' ἡμᾶς ἰατιμάσθη. Τὰς δόξας τοῦ κόσμου τὰς λογιάζεται ὡσὰν πληγὰς, τοῦ Θεοῦ· διότι δὲν εἶναι ἀξία, ἥτις νὰ μὴ εἶναι περικυκλωμένη ἀπὸ μυρίους κινδύνους,

καὶ βασανία. Χαίρεται ὅταν πάσχη, διότι κρίνει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἄξιον διὰ πληγὰς (β΄ Κορ. ιβ΄).

3. Πάντοτε κυττάζει τὸν διδάσκαλόν του ὡς πρωτότυπον νὰ τὸν μιμῆται. Δέχεται μετὰ χαρᾶς τὴν πτωχείαν ὡς θησαυρόν. Δὲν λογιάζεται ἄλλο κέρδος, παρὰ τὴν τιμὴν τοῦ Θεοῦ. Ἄν ἔχη καὶ πλοῦτον καὶ ἄλλα ἀγαθὰ κοσμικὰ, δὲν τὸν κηλεύουσι, μηδὲ τοῦ κακοφαινέται ἂν τὰ χάσῃ. Διότι ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς τοῦ φαίνονται σκιὰ καὶ ὄνειρος ἔμπροσθεν εἰς τὰ οὐράνια ἀγαθὰ. Ἡξεύρει ὅτι ἐκεῖνος μόνον εἶναι πλούσιος, ὅστις ἔχει πίσιν ἀληθῆ καὶ φόβον Θεοῦ.

4. Δὲν τὸν σκοτίζουν αἱ δόξαι τοῦ κόσμου, μηδὲ αἱ ζημίαι τῆς τύχης τὰν ταράττουσιν. Ὅλην του τὴν ἐπιμέλειαν θάνει νὰ ἀποκτήσῃ ἐκεῖνον τὸν οὐράνιον θησαυρόν, τὸν ὁποῖον τοῦ ταίζει ὁ διδάσκαλός του ὁ Χριστός. καὶ καταφρονεῖ πᾶν πρᾶγμα τοῦ κόσμου, διὰ νὰ γίνῃ τέλειος. Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δός πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρόν ἐν οὐρανῷ. (Ματθ. ιβ΄).

5. Πάντα νηπιάζει, καὶ δὲν λέγει ἄλλο νὰ ἠξεύρῃ, εἰμὴ Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον (α΄ Κορ. β΄). Φεύγει ἀπὸ τὰς ψευδεῖς σοφίας τοῦ κόσμου, διότι φοβεῖται νὰ μὴ τὸν πλανέσουν. Πάντα συλλογισμὸν του τὸν ὑποτάσσει εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ (β΄ Κορ. ι΄). Ἄλλην ἀπόδειξιν δὲν ἔχει, παρὰ τὸ φῶς τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ. Πάντοτε ὑποτάσσεται εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Χριστοῦ, ὡσάν τὸ παιδίον εἰς τὴν φωνὴν τῆς μητρὸς του. Δὲν ἐξετάζει ποτὲ τὸ διατί, ὅταν

ὁ Χριστὸς τοῦ ὁμιλῆ. Δὲν συμβουλεύεται νὰ κάμῃ, ἢ ὄχι τὸ πρέσβιασμα τοῦ Θεοῦ, διότι ἔχει τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ λόγια ἀγάπης καὶ ἀληθείας. Δὲν τὸν μέλει τόσο διὰ τὰ ἐγκόσμια. Συγχύσεις, ταρχαίς, ὑποψίας, ἐπαίνοις, ἀπὸ τὰς ὁποίας γένηται ἡ ρίζα πάντων τῶν κακῶν ἢ ὑπερηφάνεια, μηδὲ εἰς τὸν νοῦν του τὰς βάνει.

6. Αὐτὸς ὑποτάσσεται ὡς νήπιον εἰς τὰς ἐξουσίας (ἀ. Πέτρ. β'). συγκατέρχεται μὲ τοὺς πάντας. Ἡ γλῶσσά του εἶναι καθαρὰ, ὡσὰν ἡ καρδία του, καὶ ἡ καρδία του εἶναι ἀπλῆ ὡσὰν τὸ πνεῦμά του. Ἦς θλίψεις καὶ τὰ πάθη τὰ λογιάζει ὡσὰν θεῖα δῶρα, διέτι τοῦ συντρέχουσιν ὡς μέσα εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Αὐτὰ πάντοτε ὑπομένει διὰ τὴν σωτηρίαν του. Ἄλλην ζωὴν δὲν ἀγαπᾷ, παρὰ τὴν μέλλουσαν. Καὶ ὡν συνδεδεμένος μὲ τοῦτο τὸ σῶμα, ἀναστενάζει κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ζητῶν πάντοτε τὴν διάλυσιν, διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν Θεὸν τὸν ποιητὴν του, ὅστις εἶναι ἡ ζωὴ του, καὶ τὸ εἶναί του, καὶ ἡ μακαριότης του. ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξεμάκρυνε, καθὼς ἓνας βασιλεὺς ἀπὸ τὸν τόπον του (β'. Κορ. δ'). Καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στεναζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες (β'. Κορ. ε'). Δὲν λείπεται πάντοτε νὰ λέγῃ μὲ τὸν Προφήτην. Οἶμι, ὅτι ἡ παροιμία μου ἐμακρύνθη, κατεσκήνωσα μετὰ τῶν σκηνωμάτων Κηδάρ (Ψαλ. ριβ'). δηλαδὴ, ἀπὸ λοιμόνον εἰς ἐμὲ, ὡ πόσον μου φαίνεται ἀπέραντος οὗτος ὁ βίος, καὶ τάχα δὲν ἔχει ποτὲ νὰ τελειώσῃ; καὶ ἔχω οὕτω νὰ κατοικῶ πάντοτε μὲ ἓνα γένος;

καὶ κόσμον ἀκατάστατον, καὶ ἀπίστευτον; Καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ὀλίγα ἰδιώματα, τὰ ὅποια ἀρίθμησα, καὶ ἡ εἰκῶν τοῦ Χριστιανοῦ· καὶ ὁποῖος θέλει νὰ λέγεται καὶ νὰ εἶναι ἀληθῆς Χριστιανὸς καὶ μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ, πρέπει νὰ τὰ φυλάττη κατὰ τὸ δυνατόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕ΄.

Ὅτι πρέπει νὰ δουλεύωμεν τὸν Θεὸν μὲ μεγάλην θερμότητα.

1. Ἐχομεν χρεὸς νὰ δουλεύωμεν τὸν Θεὸν ὀλοφύχως, διότι εἶναι ποιητῆς μας, διότι εἶναι εἰσεργέτης μας, διότι τὰ πάντα ἐργάζεται διὰ τὴν σωτηρίαν μας, καὶ διότι ἐλπίζομεν μισθαποδοσίαν μεγάλην ἀπ' αὐτόν.

2. Ὅταν δουλεύωμεν τὸν Θεὸν μὲ ἀμέλειαν, δείχνομεν, ὅτι ἡ ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν τοῦ κάμνομεν νὰ μὴν τοῦ πρέπει, καὶ ὁ μισθὸς τὸν ὅποιον μᾶς τάζει, νὰ εἶναι πολλὰ ὀλίγος. Βεβαιότατα ἐκεῖνος ὁ δοῦλος, ὅστις δουλεύει μὲ ὀκνηρίαν, ἢ δὲν ἐλπίζει ἀπὸ τὸν δεσπότην του τὴν πρέπουσαν πληρωμὴν του, ἢ τὸ κάμνει ἀπὸ κακίαν του καὶ ἀμέλειαν. Μεγάλην κατὰ ἀλήθειαν ἀτιμίαν προξενοῦμεν εἰς τὸν Θεὸν, ὅταν ἐργαζώμεθα χωρὶς πόθον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον μᾶς προστάζει νὰ κάμνωμεν. Κατατραμένος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἐργάζεται τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ μὲ ἀμέλειαν, τὰ ἱερά μᾶς λέγουσι λόγια.

3. Ἡ παραμικρὰ ὑπηρεσία, — τὴν ὁποίαν ἠθέλαμεν

κάμει τοῦ Θεοῦ, ὑπερβαίνει ὅλας ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἠθέλαμεν κάμνει εἰς βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας τοῦ κόσμου. Καὶ ἂν δουλεύωμεν τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν ἐπιμέλειαν διὰ καμμίαν ψευδῆ τιμὴν καὶ πρόσκαιρον, πόσον περισσότερον πρέπει νὰ δουλεύωμεν τὸν Θεόν, ὅστις ἐλπίζομεν νὰ μᾶς δώσῃ μίαν αἰδίου δόξαν;

4. Οἱ πονηροὶ καὶ οἱ δοῦλοι τοῦ διαβόλου πάντοτε εἶναι πρόθυμοι νὰ ἀκούουσι καὶ νὰ ἐργάζωνται τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς των τοῦ διαβόλου· καὶ ἡμεῖς διὰ τί νὰ μὴν ἀκούωμεν τὸν Χριστόν, καὶ νὰ μὴ κάμνωμεν τὰ θελήματά του; Ἄρα γε ὁ Χριστὸς εἶναι κατώτερος ἀπὸ τὸν διάβολον, καὶ ὁ Παράδεισος ἀπὸ τὸν Ἕδην; Τὸ λοιπὸν κατὰ τὰ ἔργα μας, προκρίνομεν περισσότερον τὸν Ἄδην παρὰ τὸν Παράδεισον, καὶ τὸν διάβολον παρὰ τὸν Χριστόν, ἐπειδὴ καὶ μὲ περισσοτέραν ἐπιμέλειαν καὶ ἀγάπην δουλεύομεν τὴν κόσμον, τὴν σάρκα, καὶ τὸν διάβολον, παρὰ τὸν Χριστόν. Καὶ κἂν δὲν πρέπει νὰ δουλεύωμεν τὸν Χριστόν, καθὼς δουλεύομεν τὸν κόσμον, καὶ τὸν διάβολον, καὶ τὴν σάρκα μας;

5. Ἐξετάσατε τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον δουλεύετε τὸν Θεόν, καὶ φροντίσατε νὰ ἐργάζεσθε μὲ μεγάλην θερμότητα τὰ προσταγήματά του, καθὼς πρέπει καὶ εἶναι ἄξιον εἰς ἓνα τέτοιον ὑπέριμον Δεσπότην, καὶ μεγαλόδωρον μισθαποδότην.

Τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες, τῇ ἐλπίδι χαιρόντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες (Ῥωμ. 15').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λς'.

Περὶ τῆς πρὸς τὴν Παρθένον καὶ Θεο-
τύκον εὐλαβείας.

1. Ὁ Θεὸς δὲν ἔκτισεν ἄλλο καθαρώτερον καὶ τιμιώτερον κτίσμα ἀπὸ τὴν Παρθένον Μαρίαν. Αὕτη μόνη ἐφάνη κεχαριτωμένη, καὶ εὐλογημένη ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ· καὶ διὰ τὴν μεγάλην τῆς ἀγιότητά ἀξιώθη νὰ γεννήσῃ, ἄνευ σπορᾶς, τὸν βασιλέα τῆς χτίσεως. Καὶ ἐστέφθη βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ πάντοτε παρίσταται εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Υἱοῦ τῆς καὶ Θεοῦ. Τὸ λοιπὸν ἔχω χρέος νὰ τῆς προσφέρω μεγάλην τιμὴν καὶ εὐλάβειαν. Ἐνας, ὅστις δὲν ἔχει εὐλάβειαν εἰς τὴν Παρθένον, ἄς ξεριζώσῃ τὴν καρδίαν του ἀπὸ τὰ σπλάγχνα του, διότι δὲν εἶναι ἀξιὸς νὰ ζῆ.

2. Ἡ Παρθένος πάντοτε μεσιτεύει πρὸς τὸν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τῆς δι' ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς διὰ τί νὰ μὴ τὴν τιμῶμεν, καὶ νὰ μὴ τῆς προσφέρωμεν εὐλάβειαν; Ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ ἔχομεν χρείαν νὰ μεσιτεύῃ εἰς τὸν Χριστὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας μας κἀνέναν ἀγιώτερον καὶ πλησιέστερον πρόσωπον. Καὶ πῶτον εἶναι ἀγιώτερον καὶ πλησιέστερον εἰς τὸν Χριστὸν ἀπὸ τὴν Παρθένον; Δὲν ἔχω ἄλλον ἀξιοπιστότερον μάρτυρα ἀπὸ τὴν ἁγίαν μου Ἐκκλησίαν. Αὕτη μοῦ λέγει, ὅτι εἶναι Ὑπεραγία καὶ ἐνδοξοτέρα ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ. Τὸ λοιπὸν ὡσὰν Ὑπεραγία, καὶ ἐνδοξοτέρα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἁγίους, καὶ ἀπὸ ὅλας τὰς οὐρανίους δυνάμεις, ἄς τὴν εὐλαβοῦμαι καὶ

ἄς τὸν ἔχω μεσίτριαν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ βοηθὸν, μετὰ Θεὸν, εἰς ὅλας μου τὰς θλίψεις, καὶ ἀνάγκας, αἱ ὁποῖαι μοῦ συμβαίνουσιν εἰς τὴν ζωὴν.

3. Ἐγὼ, δταν μὲ φροξερῖση ὁ Χριστὸς, ὁ δίκαιος κριτῆς, διὰ τὰς ἁμαρτίας μου θέλω προσδράμει εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τῆς Μητρὸς του, καὶ ἡ παρακάλεις τῆς Μητρὸς του θέλει ἐξιλεώσῃ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Υἱοῦ της. Ἡ Παρθένος τὸ ἔχει εἰς μεγάλην τιμὴν νὰ εὐεργετῇ, καὶ νὰ λαμβάνῃ εἰς χάριν της τοὺς ἁμαρτωλούς. Διὰ τοῦτο καὶ ἁμαρτωλῶν σωτηρία καὶ βοήθεια παρὰ πάντων ὀνομάζεται καὶ γνωρίζεται. Καὶ ἂν διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐργάζεται καὶ κάμνει τόσην χάριν, τί δὲν θέλει κάμει καὶ διὰ ἐκείνους, εἴτινες τὴν τιμοῦσι καὶ τὴν εὐλαβοῦνται; Ἄρα γε ἡ Μητέρα τοῦ ἐλέους ὑποφέρει ποτὲ νὰ ἀκούσῃ τὴν ἀπόρασιν τῆς καταδίκης μου; Ἡμεῖς τὴν ἀποκτήσαμεν ἕως τώρα βοηθὸν εἰς τὰς θλίψεις μας, καὶ θέλει μᾶς ἀφῆσει ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀπροστατεύτους; Ἡ μεγαλητέρα ἀτιμία, τὴν ὁποῖαν ἠθέλαμεν τῆς κάμει, εἶναι νὰ μὴ τὴν ἐπικαλούμεθα εἰς τὰς ἀνάγκας μας, καὶ νὰ μὴ ἐλπίζωμεν εἰς τὴν μεσιτείαν καὶ προστασίαν της. Καὶ ποῖος ἐχάθη εἰς τὸ χέρι της;

4. Ἄς παρακαλέσωμεν τὴν Παρθένον μὲ εὐλάβειαν νὰ μεσιτεύῃ πάντοτε εἰς τὸν Χριστὸν δι' ἡμᾶς, καὶ ἄς λέγωμεν ὀλοφύχως. ὦ Παρθένε Θεοτόκε, βασίλευσον ἡμῶν καὶ Σὺ καὶ ὁ Υἱὸς σου (Κριτ. ἡ). Ἡγουν, ὦ Δέσποινα Θεοτόκε, ἐγὼ ἐσὲ ἔχω βασιλίσσαν, ὕστερα ἀπὸ τὸν Υἱόν σου τὸν βασιλέα μου Χριστόν. Μαρία! ὦ θαυμα-

στόν, καὶ ἀγιώτατον ὄνομα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κανεῖς δὲν ἀπελπίζεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΖ΄.

Περὶ Προσευχῆς.

Τί εἶναι ἡ Προσευχὴ, καὶ ὅτι πρέπει ὁ Χριστιανὸς νὰ προσεύχεται.

1. Ἡ Προσευχὴ δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ὁμιλία, τὴν ὁποίαν κάμνει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν Θεόν. Ὅποιος θέλει νὰ λάλῃσῃ μὲ τὸν Θεόν, πρέπει πρῶτον νὰ στοχασθῇ τὰ μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα ἔχει νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὸν Θεόν. Δεύτερον τὸ τέλος, διὰ τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ ὁμιλήσῃ· καὶ Τρίτον τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἔχει νὰ τοῦ ἀναφέρῃ τὴν ὑπόθεσίν του.

2. Τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα χρειάζεται ὁ Χριστιανὸς νὰ σιμῶσῃ εἰς τὸν Θεόν καὶ νὰ ὁμιλήσῃ, εἶναι ταῦτα. Πρῶτον ἡ τριάς ἐκείνη τῶν θεολογικῶν ἀρετῶν, δηλαδή, ἡ Πίστις, ἡ Ἐλπίς καὶ ἡ Ἀγάπη. Διότι ὁ προσευχόμενος πρέπει πρῶτον νὰ πιστεύῃ εἰς τὸν Θεόν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, καὶ νὰ ἐλπίζῃ ἀδιστακτως, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος. Πιστεῦσαι δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἐστὶ, καὶ ὅτι μισθαποδότης γίνεται τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν (Ἐβρ. ια'). Ἔγουν, πρέπει νὰ πιστεύῃ, ὅτι εἶναι Θεός, καὶ ὅτι ἀποδίδει καθενὸς κατὰ τὴν ζήτησίν του.

Ὁμοίως καὶ σιμὰ εἰς τὴν πίστιν καὶ Ἐλπίδα, πρέπει νὰ ἔχη καὶ Ἀγάπην, ἥγουν νὰ εἶναι φιλιωμένος καὶ ἀγαπημένος με τὸν πλησίον του, καθὼς προστάζει ὁ Χριστός. Ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κεῖ μνησθῆς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου (Ματθ. 5). Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ μείζων καὶ ἐξαίρετος ἀπὸ ὅλας τὰς ἀρετὰς, καὶ εἰς ταύτην στέκεται ὅλη ἡ τελειότης τοῦ Χριστιανοῦ. Καὶ ὁποῖος δὲν ἔχει ἀγάπην, ἅς μὴ ὑπάγῃ νὰ ὀμιλήσῃ με τὸν Θεόν.

Τὸ δεῦτερον μέσον τῆς προσευχῆς εἶναι ἡ ταπεινώσις καὶ ἡ συντριβὴ τῆς καρδίας, περὶ τῆς ὁποίας λέγει ὁ Δαβίδ. Καρδίαν συντετριμμένην, καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουθενώσει (Ψαλ. ν'). Ὅποῖος λοιπὸν δὲν ὑπάγει νὰ ὀμιλήσῃ με τὸν Θεόν με τέτοιον τρόπον, δηλαδὴ με μετάνειαν, με ταπεινοφροσύνην, καὶ με λύπην διὰ τὰς ἀμαρτίας του, καθὼς ἔκαμεν ὁ Τελώνης, εἶναι καλῆτερον νὰ μὴ προσεύχεται, διότι παροργίζει τὸν Θεόν, καθὼς τὸν ἐπαρώργισεν ὁ ὑποκριτὴς καὶ ὑπερήφανος Φαρισαῖος, καὶ ἀντὶ νὰ λάβῃ χάριν, πέρνει κατὰ κρίσιν.

3. Τὸ τέλος, διὰ τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ λαλήσῃ ὁ ἄνθρωπος με τὸν Θεόν, εἶναι τοῦτο.

Πρῶτον, νὰ τὸν δοξολογήσῃ διὰ τὴν ἄπειρον μεγαλειότητα τὴν ὁποίαν ἔχει, καὶ ὡς ποιητὴν, καὶ Δεσπότην του.

Δεύτερον, νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ διὰ τὰς εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας ἔλαβε καὶ λαμβάνει καθημέραν ἀπὸ τῆν δε-

ξιάς του καθῶς μᾶς παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος. Ἐν παντί εὐχαριστεῖτε.

Τρίτον, διὰ νὰ προσφέρῃ καὶ νὰ ἀφιερῶσῃ τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸν Θεόν, ὅστις εἶναι ἡ ἀρχὴ, καὶ τὸ τέλος ὄλων τῶν πραγμάτων. Διότι καθὼς ἐκτίσθησαν τὰ πάντα ἀπὸ τὸν Θεόν, οὕτω πρέπει καὶ εἰς αὐτὸν νὰ ἀποβλέπουσι.

Τέταρτον, νὰ τοῦ ζητήσῃ συγχώρησιν διὰ τὰς ἁμαρτίας του, καὶ διὰ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τῆν παροῦσαν, καὶ τῆν μέλλουσαν κόλασιν. Παροῦσαν λέγω κόλασιν, τὴν στέρησιν τῆς θείας Χάριτος, μέλλουσαν, τὴν σέρβησιν τῆς Θείας Δόξης.

Πέμπτον, νὰ τοῦ ζητήσῃ καὶ κάμμίαν Χάριν, τὴν ὁποίαν χρειάζεται. Καὶ βέβαια ἔχομεν θάρρος νὰ τοῦ ζητοῦμεν καὶ Χάριν, διότι εἶναι πατέρας μας, καὶ ἡ πατρική του ἀγάπη τὸν παρακινεῖ νὰ πλουσιοδωρίσῃ πάντας ἡμᾶς τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά του.

4. Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ προσεύχεται ὁ Χριστιανὸς εἶναι οὗτος· δηλαδή νὰ προσεύχεται ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, καὶ οὗτος μόνος ὁ τρόπος εἶναι ὅστις τελειοῖ τὴν προσευχὴν του, καὶ τὴν κάμνει νὰ εἶναι ἀληθῆς προσευχὴ καὶ νὰ διαφέρῃ ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην προσευχὴν τῶν ἀπίστων.

5. Πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι ἄλλο πνεῦμα δὲν εἶναι ἀληθινόν, μήτε ἀγιαστικόν καὶ σωστικόν, παρὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ προσευχὴ τοῦ Χριστιανοῦ πρέπει νὰ γίνεταῖ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, δηλαδή ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου

ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶναι καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ τὸ Πνεῦμα. Πάντα ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ γινέσθω, λέγει ὁ Ἀπόστολος καὶ ὁ Πέτρος. Οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία· οὔτε γὰρ ὄνομα ἔστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν ουρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι (Πράξ. Ἀποστ. δ'). Ἦγουν, ἄλλο ὄνομα δὲν ἔχομεν νὰ μᾶς ἀγιάζη, πᾶρξ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταῦτο μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ προσευχώμεθα, αὐτὸ νὰ ἐπικαλούμεθα πάντοτε. Πᾶς, δὲ ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται. Καὶ τὸ αἶτιον εἶναι, ὅτι ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ἀξιοὶ νὰ ὑπάγωμεν ἐμπροσθεν εἰς τὸν Θεόν, οὔτε νὰ τοῦ ζητήσωμεν ἁμῶν Χάριν χωρὶς τὸ μέσον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς, διὰ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ τῆς χάριτος καὶ τῆς βασιλείας τοῦ πατρὸς σου, ἔγινε κεφαλὴ μας, πρῶτός μας ἀδελφός, μόνος μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ ἄκρος μας ἀρχιερέυς. Ὅθεν πρέπει καθεὶς Χριστιανός, ὅταν θέλῃ νὰ προσευχηθῆ καὶ νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὸν Θεόν, νὰ ἐνωθῆ πρῶτον μὲ τὸν Χριστὸν, καὶ μὲ τὸ μέσον τοῦ Χριστοῦ νὰ προσφέρῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα.

Δι' αὐτοῦ οὖν ἀναφέρομεν θυσίαν αἰνέσεως διὰ παντὸς τῷ Θεῷ ('Εβρ. ιγ'). Ὡσὰν ἕνας, ὅστις δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑπάγῃ ἐμπροσθεν τοῦ βασιλέως, ἂν δὲν ἔχῃ κανένα μεσίτην, καὶ φίλον τοῦ βασιλέως νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸν βασιλέα. Ἡμεῖς ἔχομεν πολὺ θάρρος νὰ πλησιάσωμεν εἰς τὸν Θεόν καὶ νὰ τοῦ λαλήσωμεν, διότι ἔχομεν τὸν Χριστὸν μεσίτην, ὅστις εἶναι καὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, καὶ υἱὸς Θεοῦ καὶ υἱὸς ἀνθρώπου. Ὅποιος λοιπὸν τολμήσῃ νὰ ὑπάγῃ εἰς

τὸν Θεὸν χωρὶς τὸ μέσον τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς αὐθάδης καὶ ὑπερήφανός δὲν ἀκούεται ἀπὸ τὸν Θεόν.

6. Πλὴν σημείωσε ἁμαρτωλὲ, ὅτι ἂν δὲν ἀφῆσθης τὴν ἁμαρτίαν, δὲν δύνασαι νὰ κάμῃς τοιαύτην προσευχὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ Ἰησοῦ Χριστοῦ, μήτε ὁ Χριστὸς μεσιτεύει, μήτε ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ εἰσακούει, διότι ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει.

Δεύτερον πρέπει ὁ Χριστιανὸς νὰ προσεύχεται ὄχι μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν του, ἀλλὰ καὶ διὰ ὄλους κοινῶς τοὺς ἀδελφούς του, καὶ φίλους καὶ ἐχθρούς, κατὰ μίμησιν τοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐδέετο διὰ τοὺς σταυρώσαντας αὐτόν. Πάτερ ἀφες αὐτοῖς· καὶ ὅστις ἀπέθανεν ὄχι διὰ τὴν σωτηρίαν ἑνὸς ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ ὄλους κοινῶς τοὺς ἀνθρώπους.

8. Τρίτον, νὰ προσευχώμεθα πάντοτε καὶ μονάζοντες, καὶ ἱερεῖς, καὶ λαϊκοὶ, καθὼς μᾶς παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος. Ἀδιτλείπτως προσεύχεσθε (ἀ Θεσσ. ε΄) Ἡγουν, νὰ ὑμνοῦμεν πάντοτε τὸν Θεὸν καθὼς καὶ οἱ ἄγγελοι, νὰ τοῦ ὁμιλοῦμεν μὲ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν, νὰ τοῦ ζητοῦμεν μὲ θάρρος τὰ συμφέροντα, νὰ τὸν ἀκλύωμέν, νὰ τὸν ὑπακούωμεν, καὶ σχεδὸν εἰπεῖν νὰ εἶμεθα πάντοτε ἐνωμένοι μὲ αὐτόν. Καὶ τί ἄλλο πράγμα ἤμπορεῖ νὰ ἐνώσῃ τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸν Θεόν, ὡσὰν ἡ προσευχή; Καὶ οὕτω θέλει ὁ Θεὸς, νὰ εἶμεθα σιμά του, καὶ νὰ τὸν ἐνθυμούμεθα πάντοτε, καθὼς λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος.

Ἐκ τοῦ προσεύχεσθαι, περιγίνεται τὸ μετὰ Θεοῦ εἶναι. Χωρίζεται δὲ τοῦ Θεοῦ, ὁ μὴ συνάπτων ἑαυτόν διὰ προσευχῆς τῷ Θεῷ· τοῦ Θεοῦ δὲ χωριζομένου, ἀνάγκη πᾶσα εἶναι ἐναντίω συνάπτεσθαι. Ἡγουν, ἐκεῖνος μόν-

γον ἐνόνεται μὲ τὸν Θεόν, ὅστις ὁμιλεῖ μὲ τὸν Θεόν διὰ προσευχῆς. Ἐκεῖνος δὲ, ὅστις δὲν ὁμιλεῖ μὲ τὸν Θεόν μηδὲ ἐνόνεται μὲ τὸν Θεόν· καὶ ὅταν δὲν εἶναι ἐνωμένο μὲ τὸν Θεόν, ἀκολουθεῖ νὰ εἶναι χωρισμένος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνωμένος μὲ τὸν ἐχθρόν του τὸν διάβολον.

9. Καὶ πῶς δὲν εἶναι καλὸν νὰ ὁμιλῇ ὁ Χριστιανὸς πάντοτε διὰ προσευχῆς μὲ τὸν Θεόν; Ἄνίσως καὶ ἡ συναναστροφή τῶν ἀγαθῶν καὶ σοφῶν ἀνθρώπων μᾶς, ὡφελῆ τὰ μέγιστα, πῶσον περισσότερο ὅταν συναναστροφόμεθα μὲ τὸν Θεόν, καὶ μὲ αὐτὸν συνομιλοῦμεν ἡμέραν καὶ νύκτα;

10. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ αἱ φροντίδες τοῦ κόσμου καὶ ἀνάγκαι μᾶς ἐμποδίζουσι πολλάκις ἀπὸ τοῦτο τὸ θεῖον ἔργον, ἡ ἁγία μᾶς ἐκκλησία, διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀφίνη νὰ μακραινῶμεν ἀπὸ τὸν Θεόν, μᾶς διώρισε καὶ ἑκάστην ἡμέραν κάποιους καιροὺς νὰ προσευχώμεθα καὶ νὰ ὁμιλοῦμεν μὲ τὸν Θεόν, καὶ οὗτοι οἱ καιροὶ εἶναι ἑπτὰ.

Τὸ μεσονύκτιον, ὁ ὄρθρος μετὰ τῆς πρώτης ὥρας, ἡ τρίτη, ἡ ἕκτη, ἡ ἐννάτη, ἡ ἑσπέρα, καὶ μετὰ τὸν δεῖπνον. Κατὰ τοὺς ὁποίους καιροὺς ἔλεγεν ὁ Ψαλμωδός (Ψαλ. ρη'). Ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε. Καὶ κατὰ μίμησιν τῆς Προφητικῆς αἰνέσεως, ἡ ἁγία μᾶς ἐκκλησία ἑπτὰ φορές αἰνεῖ τὸν Θεόν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὡς φαίνεται εἰς τὴν ἑπτάριθμον ἀκολουθίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱερῶν ὕμνων. Ἀναμέσον τῶν ὁποίων, ἐξαίρετος εἶναι ἡ θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία, εἰς τὴν ὁποίαν θυσιάζεται αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τὴν ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν μας.

11. Πρέπει ὅμως νὰ ἡξεύρωμεν, ὅτι εἰς τὰς ἀκολουθίας, ὅταν ἀναγινώσκωνται προφητεῖαι, βίοι ἁγίων, ἐπι-

στολαὶ τῶν Ἀποστόλων, τὰ ἱερὰ Ἐὐαγγέλια, τότε δὲν προσευχόμεθα, ἀλλὰ μελετῶμεν μόνον τὰ ἱερὰ λόγια καθὼς ἔκαμε καὶ ὁ Δαβὶδ, ὅταν ἐμελέτα τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. Καὶ πρέπει καὶ ἡμεῖς εἰς τὰς τοιαύτας ἀναγνώσεις νὰ στοχαζώμεθα ἐπιμελῶς τὴν ἄπειρον τοῦ Θεοῦ μεγαλειότητα, τὴν ἀγάπην του, τὴν οἰκονομίαν, καὶ τὴν χάριν τὰ ὅποια μᾶς ἔδωσε διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν μέλλει νὰ μᾶς δώσῃ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ, καὶ τὴν δικαιοκρισίαν του εἰς ἐκείνους, οἵτινες δὲν μὲνῶσιν εἰς τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν τοὺς ἔδωσε. Καὶ βεβαιότατα, ὅταν τὰ στοχασθοῦμεν αὐτὰ, ἐξάπαντος μᾶς παρακτινοῦσιν εἰς προσευχὴν καὶ δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς φῶσιν διὰ τὰς ἁμαρτίας μας.

12. Εἰς τὰς ἀκολουθίας προσευχὴ γίνεται, ὅταν ὁ ἱερεὺς ἐκφωνῇ τὸ, Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Καὶ τότε πρέπει καὶ ἡμεῖς μὲ προσοχὴν καὶ κατάνυξιν νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μεσίτου μας, καὶ νὰ προσευχώμεθα κατὰ τὸν τρόπον, τὸν ὅποιον εἶπαμεν ἀνωτέρω· καὶ νὰ ἀποκρινώμεθα εἰς τὸν Θεὸν, λέγοντες τὸ, Κύριε ἐλέησον, τὸ, παράσχου κύριε, τὸ, Ἀμήν, καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀκολουθιῶν, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν τῆς ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας (*Ρώμ. ιέ). Καὶ οὕτω ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ λαὸς ἅμα, ἐν ἐνὶ στόματι, καὶ μιᾷ καρδίᾳ προσευχόμενοι, δοξάζομεν καὶ ὑμνοῦμεν τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ.

